

10. Formování evropského ekonomického centra, ekonomická výkonnost zemí EU.

Kompletní text k tématu viz:

FÁREK, Jiří; KRAFT, Jiří. *Světová ekonomika v epoše globálních změn*. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2012. ISBN 9788073729103, **str. 139 - 188**

KUNEŠOVÁ, Hana a kol. *Světová ekonomika. Nové jevy a perspektivy*. Praha : C. H. Beck, 2013. 3. vydání, **str. 195 – 237**

V rozmezí let 1914 až 1945 prošla Evropa bezprecedentním procesem změn vnitřních poměrů v rámci novodobých dějin. Myšlenka pozitivního dopadu mezinárodní spolupráce a sjednocení v Evropě, která vznikla již ve 20. letech 20. století, se po 2. světové válce začala znovu výrazněji prosazovat. Výchozím integračním centrem se stala západní Evropa. Již v roce 1946 tehdejší premiér Spojeného království W. Churchill přednesl svou vizi Evropy sjednocené do „Spojených států evropských.“

• INTEGRAČNÍ PROCESY 1946 - 1959

Prvotním poválečným zájmem všech západoevropských zemí bylo okamžité nastartování **obnovy domácího hospodářství**. V dubnu 1948 založilo 13 evropských zemí mezivládní hospodářskou **Organizaci pro evropskou hospodářskou spolupráci OEEC** (*Organization for European Economic Cooperation*). Poválečný mezivládní přístup byl následován prvním velkým federalistickým krokem- realizací **Evropského společenství uhlí a oceli - ESUO** (*European Synchrotron User Organisation*), které bylo založeno tzv. **Pařížskou smlouvou** v roce 1951. Tato nadstátní organizace sdružovala šest zemí - Belgie, Francii, Itálii, Lucembursko, Německo a Nizozemsko (tzv. „šestka“). **27. března 1957** podepsaly Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo a Nizozemsko tzv. **Římské smlouvy** - Smlouvu o založení **Evropského společenství pro atomovou energii** a Smlouvu o založení **Evropského hospodářského společenství**. Obě smlouvy vstoupily v platnost 1. ledna 1958.

• INTEGRAČNÍ PROCESY 1960 - 1969

V roce 1960 bylo ve Stockholmu založeno **Evropské sdružení volného obchodu - ESVO** (*European Free Trade Association – EFTA*). Tato mezinárodní organizace s cílem podporovat prosperitu a hospodářskou spolupráci vznikla jako protiváha k Evropskému hospodářskému společenství. Vedoucí zemí uskupení byla Velká Británie a zakládajícími členy byly dále Dánsko, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Švédsko, Švýcarsko. Uspořádání obchodu v Evropě tak dostalo podobu tzv. „dvou nepřekrývajících se oblastí“. Do roku 1965 v Evropě vedle sebe existovala tři společenství, která měla stejné členské státy – Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO), Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom) – přičemž každé z těchto společenství využívalo vlastní instituce. V roce 1965 byla uzavřena tzv. „**Slučovací smlouva**“ o vytvoření společných institucí a vzniku **Evropských společenství - ES** (*European Community – EC*). Evropská společenství měla supranacionální charakter (členské státy na něj delegovaly část

své suverenity) a právní subjektivitu (ES obsahovala také právní řád nazývaný *acquis communautaire*, který byl nadřazen národnímu právu).

• INTEGRAČNÍ PROCESY 1970 – 1979

Prvním krokem k zavedení společné evropské měny bylo spuštění **Mechanismu směnných kurzů ERM** (*European Exchange Rate Mechanism*) od dubna 1972, kdy země souhlasily s omezením flukтуаční pásem mezi svými měnami na +/- 2,25 %. Od poloviny 70. let se uspořádání obchodu v západní Evropě rozvinulo ze dvou nepřekrývajících se oblastí v „Evropu dvou soustředných oblastí.“ Vnější okruh, který zahrnoval státy ESVO a EHS, byl právně zakotven v Římských smlouvách (obchod uvnitř EHS), Stockholmské konvenci (vnitřní obchod ESVO) a v individuálních bilaterálních smlouvách o volném trhu FTA mezi každou zemí ESVO a EHS. Na zasedání Evropské rady v Bruselu v prosinci 1978 byl zaveden **Evropský měnový systém - EMS** (*European Monetary System - EMS*) založený na **evropské zúčtovací jednotce** (*European Currency Unit ECU*), v rámci něhož došlo k navázání kurzů evropských měn s cílem zabránění kurzovým fluktuacím. V červnu 1979 se konaly **první přímé volby do Evropského parlamentu**, čímž byla posílena jeho role. Evropská rada získala pravomoc rozhodovat kvalifikovanou většinou o většině otázek souvisejících s vytvářením jednotného trhu, společné politiky byly nově rozšířeny o oblasti sociální, regionální a životního prostředí.

• INTEGRAČNÍ PROCESY 1980 – 1989

14. června 1985 podepsaly členské státy tzv. **Schengenskou dohodu**, ve které se zavázaly k odstranění kontrol na vnitřních hranicích, sladění azylové a vízové politiky a založení Schengenského informačního systému, který je hlavním informačním systémem zajišťujícím přístupnost důležitých informací policejním i celním orgánům jednotlivých členských států. Zároveň Komise EHS představila **Bílou knihu – Dobudování vnitřního trhu** (*White Paper on the completion of the internal market*). V roce 1986 v rámci **Jednotného evropského aktu JEA** (*Single European Act - SEA*) platného od července 1987 byla vytvořena koncepce **jednotného vnitřního trhu** – prostoru bez vnitřních hranic, v němž měl být zajištěn zcela volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Klíčové změny obsažené v koncepci jednotného trhu byly vytvořeny s cílem dále posílit „čtyři svobody“: **volný pohyb zboží, služeb, práce a kapitálu**.

• INTEGRAČNÍ PROCESY 1990 – 1999

Země Evropského sdružení volného obchodu (ESVO) zareagovaly na Jednotný evropský akt, který zaručoval výrazně těsnější spolupráci mezi členy EHS, iniciováním procesu sbližování obou integračních sdružení, které vyústilo v podpis **Dohody o založení Evropského hospodářského prostoru - EHP** (*European Economic Area – EEA*) v květnu 1992 s platností od 1. ledna 1994. Cílem dohody o přidružení bylo podpořit trvalé a vyvážené posilování hospodářských a obchodních vztahů mezi smluvními stranami za rovných podmínek hospodářské soutěže a dodržování těchto pravidel za účelem vytvoření stejnorodého Evropského hospodářského prostoru. **EHP poskytl zemím ESVO možnost účastnit se na jednotném vnitřním trhu ES.**

Počátek 90. let znamenal pro Evropu zároveň období dramatických změn. Po skončení **studené války** v Evropě došlo k rozpadu dvou hlavních struktur evropského komunistického systému, a to **Varšavské smlouvy** a **Rady vzájemné hospodářské pomoci**. Rozpadl se Sovětský svaz i další postkomunistické vícenárodnostní státy Jugoslávie a Československo. Skončení studené války poznamenalo i samotnou Evropskou unii, která se po sjednocení Německa v roce 1990 de facto rozšířila o další stát (bývalou Německou demokratickou republiku). **Dne 7. února 1992** podepsali ministři zahraničních věcí a ministři financí 12 členských států Evropských společenství v Maastrichtu tzv. „Maastrichtskou smlouvu“, jejíž součástí byly **Smlouva o Evropské unii** a **Smlouva o založení Evropského společenství**.

Ve Smlouvě o Evropské unii se poprvé zavedly pojmy **Evropská unie - EU** (*European Union*), třípilířová struktura EU (tzv. Maastrichtský chrám), zásada subsidiarity (zásada, podle níž se mají všechna opatření přijímat co nejbližše občanům), občanství EU a požadavek na vytvoření hospodářské a měnové unie do roku 1999.

Smlouva o založení Evropského společenství změnila název Evropského hospodářského společenství na **Evropské společenství** z důvodu překročení ekonomického rámce integrace a vytyčila jeho nové cíle. Obě smlouvy vstoupily v platnost po složité ratifikaci 1. listopadu 1993.

Kontrolní úkol:

Zjistěte, jaké cíle vytyčila smlouva o EU a na jakých třech pilířích byla založena.

Smlouva také stanovila hlavní orgány ES.

Kontrolní úkol:

Zjistěte, jaké jsou hlavní orgány ES.

Smlouvou byly dále zřízeny: **Evropská investiční banka EIB** (*European Investment Bank*), **Evropský systém centrálních bank ESCB** (*The European System of Central Banks*), **Evropská centrální banka ECB** (*European Central Bank*). **Amsterodamská smlouva** (plným názvem *Amsterodamská smlouva, již se pozměňují Smlouva o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a některé související akty*) z října 1997, byla první významnou revizí Smlouvy o EU. Smlouva rozšířila pravomoci Unie vytvořením komunitární politiky zaměstnanosti a převedením některých oblastí ze 3. pilíře do prvního, tedy na nadstátní úroveň. Rozšířen byl také postup spolurozhodování a hlasování kvalifikovanou většinou.

• INTEGRAČNÍ PROCESY 2000 – 2012

Na začátku nového tisíciletí v roce 2000 vytyčili vrcholní představitelé členských států EU na zasedání Evropské rady v Lisabonu tzv. **Lisabonskou strategii**, jejímž hlavním cílem bylo vytvořit z EU do roku 2010 „nejdynamičtější a nejkonkurenceschopnější ekonomiku na světě založenou na znalostech, schopnou udržitelného hospodářského růstu, vytváření více kvalitních pracovních příležitostí a zachovávající sociální soudržnost“. Při naplňování Lisabonské strategie se ukázalo, že stanovené cíle byly nereálné, proto byla v roce 2005 schválena tzv. **Nová lisabonská agenda**. Tato revidovaná strategie představila soubor menšího množství jasně definovaných priorit. Základem revidované strategie se staly akční programy na národní úrovni a akční program na úrovni EU, čímž byla zajištěna i odpovědnost

za plnění dílčích opatření na národní a komunitární úrovni. **1. prosince 2009** po složitém rafitikačním procesu vstoupila v platnost **Lisabonská smlouva**, která doplnila definici Evropské unie: „Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Tyto hodnoty jsou společné členským státům ve společnosti vyznačující se pluralismem, nepřipustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností žen a mužů“.

Lisabonská smlouva dále např. zrušila institucionální hierarchii vycházející z Maastrichtské smlouvy, zrušila Evropské společenství a nahradila ho **Evropskou unií, které udělila právní subjektivitu**. V důsledku této skutečnosti také změnila název (a obsah) původní Smlouvy o založení Evropského společenství na **Smlouvu o fungování Evropské unie**. **V červnu 2010** byla vyhlášena **nová strategie Evropa 2020**, která je „Strategií pro inteligentní a udržitelný růst EU“

Kontrolní úkol:

Zjistěte, jaké tři priority předkládá nová strategie Evropa 2020.

10. prosince 2012 byla v Oslu Evropská unie oceněna **Nobelovou cenou za mír**, kterou EU získala jako projev uznání svého děle než šest desetiletí trvajících úsilí za prosazování míru, demokracie, usmíření a lidských práv v Evropě.

Přehled členských států EU:

Belgické království	1952	Švédské království	1995
Francouzská republika	1952	Česká republika	2004
Italská republika	1952	Estonská republika	2004
Lucemburské velkovévodství	1952	Kyperská republika	2004
Spolková republika Německo	1952	Litevská republika	2004
Nizozemské království	1952	Lotyšská republika	2004
Dánské království	1973	Maďarsko	2004
Irská republika	1973	Maltská republika	2004
Spojené království Velké Británie a Severního Irska	1973	Polská republika	2004
Řecká republika	1981	Slovenská republika	2004
Portugalská republika	1986	Slovinská republika	2004
Španělské království	1986	Bulharská republika	2007
Finská republika	1995	Rumunsko	2007
Rakouská republika	1995	Chorvatská republika	2013

Pramen: *Europa.eu* http://europa.eu/about-eu/countries/index_cs.htm